

MEZŐGAZDASÁGI NÉPOKTATÁS

A GAZDASÁGI SZAKTANITÓK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

Előfizetési díj: Egy évre 8— pengő.
Az előfizetési- és hirdetési díjak a Gazdasági Szaktanitók Országos Egyesülete főpénztárának Kisujzállásra az 54.135. csekkszámán küldendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ
SZÉP LÁSZLÓ

Megjelenik augusztus hó kivételével minden hó 1-én. Szerkesztőség Kiskunfélegyháza
Az egyesület tagjai a lapot tagdíjuk fejében kapják.

A lap kiadásáért felel: PIGNICZKY FERENC elnök, Szekszárd. Kiadótulajdonos: A Gazd. Szaktanitók Orsz. Egyesülete, Szekszárd

A magyar mezőgazdasági szaktanérőképzés

Írta: Dr. Becker Vendel.

Nagyon komoly és a mezőgazdasági szakoktatás érdekei szempontjából fontos problémát vetett a köztudatba a Mezőgazdasági Népoktatás márciusi számának „Metamorfózis” című vezető cikke. Mi lesz a gazdasági szaktanitóképzéssel? Tud-e a tanítóképzés új rendje az alsófokú gazdasági oktatás számára olyan tanerőket képezni, kik ezen iskolák munkáját folytatni, fejleszteni fogják, vagy nem?

Valóban most, a tanítóképzés új alapokra való helyezésekor önként váltódik ki a gondolat, vajjon nyújthat-e a liceumos tanítóképző kellő alapot a mezőgazdasági oktatás szolgálatában álló tanszemélyzet eredményes munkájához, illetve továbbképzéséhez? Lehetséges-e az, hogy az új generáció több vagy legalább olyan mértékű pedagógiai és szakirányú előkészítésben részesüljön, mint a régi képzési rend során nevelt tanítók, illetve tanárok.

Szerintem igen. — Hogy ezt igazoljam, vegyük sorra azokat az iskolákat, ahol mezőgazdasági oktatás folyik, azaz amely iskoláknak gazdaságilag és pedagógiaiilag, képzett tanerőkre van szüksége. A három tagozat alsó-, közép- és felsőfokú oktatás kereteiben ott találjuk a népiskolát, a továbbképzőt és mezőgazdasági népiskolákat, a téli gazdasági iskolákat, a mezőgazda-

sági szakiskolákat, a polgári iskolákat; középfokon a felsőmezőgazdasági és egyéb középiskolákat; felső fokon pedig a gazdasági akadémiákat és a gazdasági tud. egyetemet.

Hogy ezen iskolák szépen kiépített rendszere valóban gyümölcsöző legyen a mezőgazdasági kultúra szempontjából, ahhoz szükséges, hogy ezen iskolák úgy pedagógiaiilag, mint szaktudás tekintetében jól felkészült tanerőkkel legyenek ellátva.

Tehát képzésük során a pedagógia és szakirányú szempontoknak kell érvényesülnie. E kettőnek tervszerű párhuzamba állítását tartom a mezőgazdasági szakoktatás és szaktanérőképzés szempontjából fellelhető fontosnak. Lássuk mármint, hogy hogyan valósítható ez meg az újrendszerű tanítóképzés alapján.

A népiskolai mezőgazdasági ismeretek tanításához elegendő szak- és pedagógiai műveltséget nyújt a kéttagozatú tanítóképzés, melynek alsó tagozata mint „négy év-folyamú szakiskolák rendszerének egyik tagja” tantervében olyan szakismereteket is nyújt, melyekre a tanítónövendékek gyakorlati kiképzésénél támaszkodni lehet. Így 15 órában szereplő természeti ismeretek (állattan, növénytan, vegytan és természettan) a mennyiség-tani ismeretekkel, a kézimun-

kával, a házi iparral és a rajzzal alkalmassak arra, hogy általuk, illetve rajtuk a felső tagozat gazdasági irányú képzése képesítse a tanítót teljes értékű szakoktatói munka elvégzésére is.

A nevelési ismeretek (testtan, lélektan és logika, neveléstan és tanítástan) a hivatásra való nevelés olyan alapvető ismereteinek a birtokába juttatják a tanítónövendéket, melyek őt nemcsak önnevelésre készítik elő, hanem egyúttal alapot adnak a tanító és tanári szakképzésre, továbbá az iskolán kívüli ifjúság és felnőttek pedagógiai tapintattal való nevelésre.

Mindezek a tárgykörök olyan alapvetést nyújtanak, melyek alapján képes lesz a tanítóképző-akadémia a tanítójelöltet jó tanítónak képezni, aki a népiskolai mezőgazdasági szellemű oktatást nyugodtan vállalhat. Ehhez azonban okvetlenül kívánatos az, hogy a mezőgazdaságtant már a liceum minden évfolyamában legalább heti 2 órában tanítsák. Így válik igazán gyakorlati középiskolává, mely előkészítője lesz a tudatos tanítónévelést célzó akadémiának, de előiskolájává válik a mezőgazdasági tanárképzésnek is. Az így képzett tanítók teljes mértékben el tudják majd látni a gazdasági ismétlőt, valamint továbbképzőiskolák gazdasági irányú oktatását is.

További probléma a mezőgazdasági iskolák, téli mezőgazdasági iskolák, polgári iskolák szaktanérőképzésének kérdése. Ezek az iskolák eddig a legkülönbözőbb módon képzett tanerőkkel voltak és vannak ellátva s munkájukban hol az egyik, hol a másik főszempont; a *pedagógiai tudás és szakműveltség* kérdése hagy maga után kívánni valót. Az elsőknél például a legtöbb esetben kiváló szakemberek dolgoznak, de miként a gazdasági akadémiák képzéséből hiányzik a pedagógia, úgy az ő munkájukból is hiányzik a pedagógiai tapintat, viszont a polgári-iskolai gazdasági tanárképzés is a legutóbbi időkig megoldatlan kérdés volt. Az utóbbi évek óta mint kiegészítő szakkör szerepel a Tanárképző Főiskolán a mezőgazdaságtan, mely hivatott a polgári iskolai mezőgazdaságtan tanárokat képezni.

A mindennapi tapasztalat azt mutatja, hogy ennek a képzésnek sikere a következőktől függ: 1. Ha a hallgatók egyéb tanulmányaik keretében szükséges mértékben elsajátítják a mezőgazdasági ismeretek alapját képező vegytani, élettani és éghajlati ismereteket. 2. Ha a gyakorlati kiképzés kiegészítésére intézményesen be lehet állítani 1—1 félnapos és 1—1 egész napos gazdasági tárgyú kirándulás tartásának lehetőségét és két hetes gyakorlati tanfolyam kötelezővé tételét. Szeptember hó 1-től szeptember hó 15-ig a IV. évfolyam hallgatói naponként 6—8 órában résztvesznek az összes folyó gazdasági munkában. Ügyeletes szolgálatuk nyomán megfigyelik a gazdaság egész munkamenetét, meteorológiai megfigyeléseket végeznek, résztvesznek az állatok etetési és tisztogatási munkájában, valamint a számtartási munkálatokban. 3. Ha alapos tájékozódást nyernek a főiskolai gyakorlótelep éghajlati, talaj- és értékesítési viszonyairól, terület beosztásáról, élő és holt felszerelésekről, az állatok takarmányozásáról, a trágyázási rendszeréről, a gazdaság munkarendjéről, terméseredményeiről, számtartások és a követett eljárások indokairól. 4. De a tapasztalat szerint akkor legbiztosabb a gazdasági kiképzés sikere, ha a hallgatók zöme eleve némi gazdasági ismerettel rendelkezik. Ezért szükséges, hogy már a liceumi oktatás során alaposabb mezőgazdasági előkészítésben részesüljenek a leendő hallgatók.

A polgári iskola feladata a serdült ifjúságot a gyakorlati életre előkészíteni azáltal, hogy a gazdálkodó ifjúságot az iparos és kereskedő ifjúsággal együtt gyakorlati ismeretekkel ellátja és megadja a lehetőséget, hogy intelligens gazdákká, (gazdasszonyokká) iparosokká és kereskedőkké képeztesse. Ezek szerint az elemi iskolára épülő polgári iskolai gazdasági továbbképzés célkitűzése közös a többi alsófokú gazdasági iskola hasonlóirányú célkitűzéseivel.

A közös célkitűzés megvalósításánál közös eszközöket kell igénybevenni. Az összes alsófokú gazdasági iskolák az elemi népiskolán épüljenek fel és nemcsak gaz-

dasági ismeretekkel akarják a serdülő ifjúságot ellátni, hanem azt a nemzeti irányú szellemi és valláserkölcsei továbbképzést akarják biztosítani, amely a leendő gazdákat, gazdasszonyokat, iparosokat és kereskedőket hazafiasan gondolkozó és érző honpolgárokká, illetőleg asszonyokká képes nevelni. De ez a kettős célkitűzés teljes mértékben megvalósul a téli gazdasági iskolákban és a mezőgazdasági szakiskolákban is, ha ezen intézetekbe való felvétel végső korhatárát a 21. életévben állapítjuk meg és gazdasági képzés tananyagának megállapítása mellett a közismereti tárgyak tananyagát is szigorúan meghatározzák.

A háború után a szaktanerőképzést a gazdasági akadémiával, illetőleg gazdasági akadémiai végzettséggel kötétték olyformán, hogy okleveles tanítók, mint rendkívüli hallgatók végeztek gazdasági akadémiai tanulmányokat, vagy okleveles gazdák a tanítóképző ötödik osztályát látogatták. Hasonlóképpen a m. kir. gazdasági tanárok képzése is a gazdasági akadémián és a mezőgazdasági szakiskolában történt.

Ugy a vallás- és közoktatásügyi minisztérium, mint a földművelésügyi minisztérium főiskolai végzettséget szánt az alsófokú gazdasági szakiskolák tanerőinek.

Ez a felfogás érvényesült a gazdasági szaktanárok képesítéséről szóló és a vallás- és közoktatásügyi miniszter 1936. évi 25.430. sz. alatt kelt rendeletével kiadott Szabályzat 5. §-ában is, mely erre vonatkozólag azt írja: „Az okleveles mezőgazda alsófokú mezőgazdasági szakoktatási intézetekben valamennyi alapvető természettudományi, gazdasági és közismereti tárgyak tanítására, a középfokú mezőgazdasági szakiskolában pedig a természetrajzi és természettudományi, műszaki, közgazdasági és jogi ismeretek tanítására jogosított, ha a tanári oklevelet megszerezte.”

Továbbá „műgyetemi oklevelet szerzett mezőgazda, illetve a műgyetemi gépészmérnöki tanterv C tagozata szerint végzett okleveles gépészmérnök, ha a Gazdasági Szaktanárképző Intézet szabályzatában megállapított műgyetemi féléveket elvégezte és a pedagógiai vizsgálatot letette,

a következő mezőgazdasági tárgycsoportoknak a gazdasági szakiskolák körébe tartozó szakoktatási intézetekben, továbbá a tanító(nő)-képző intézetekben való tanításra szerez képesítést: 1. az okleveles mezőgazda: a mezőgazdasági vegytan, a növénytermesztéstan, az állattenyésztéstan és állategészségstan, a mezőgazdasági üzemtan és számvitel:

2. A gépészmérnöki tanterv C tagozata szerint végzett okleveles gépészmérnök pedig: a mennyiségstan, a gazdasági természettan és a mezőgazdasági műszaki ismeretek tárgykörének tanítására.”

Az így szerzett gazdasági szaktanári oklevél képesít az alsófokú és a középfokú mezőgazdasági szakoktatási intézetekben, nemkülönben a tanítóképző akadémiákon való gazdasági oktatásra, sőt az alsófokú mezőgazdasági szakoktatási intézetekben „valamennyi alapvető természettudományi és közismereti tárgyak” tanítására is képesítenie kellene.

Lélektanilag és tanítástanilag lehetetlen olyan mezőgazdasági tanárképzést megszervezni, mely kielégítse az elemi népiskola negyedik osztályát végzett mezőgazdasági szakiskolai és a téli gazdasági iskolai tanuló igényeit épúgy, mint a középfokú gazdasági intézetek nagyobb előképzettséggel rendelkező, intelligensebb gazdaifjúságának, illetőleg a most már liceumi érettségivel a tanítóképző-akadémiai gazdasági oktatásra jelentkező ifjak gazdasági érdeklődését és tudásvágyát is.

Még kevésbé lesznek képesek ilyen képzésben részesült mezőgazdasági tanárok az alsófokú mezőgazdasági szakoktatási intézetekben valamennyi alapvető természettudományi és közismereti tárgyakat is tanítani.

Ha azt akarjuk, hogy a mezőgazdasági tanárok sikeresen tanítsanak az alsó-, közép és felsőfokú mezőgazdasági szakoktatási intézetekben, úgy a *lelki fejlődésnek* és a *gazdasági tudásnak alulról felfelé való bővülésének megfelelően a gazdasági szaktanerőképzésnek három fajtát, illetőleg három fokozatát kell megállapítani.*

Az elemi népiskolákon végigvonul a gazdasági oktatás gondolata és célja. A gazdasági tudásnak alapismereteit itt nyújtják, amelyeket az elemi népiskolának, hat-, illetve nyolcosztályú felső tagozatában és a gazdasági továbbképző népiskolában kimélyítenek és öntudatosítanak.

A fejlődő gazdasági élet azonban nagyobb igényeket támaszt az iskola gazdasági oktatásával szemben és azért az elemi iskolában szerzett gazdasági ismeretek kibővítése és további kimélyítése szükségessé vált. Ez a szükséglet teremtette meg a gazdasági továbbképző iskolát és az ebből fejlődött mezőgazdasági népiskolát és ennek talajából kinőtt téli gazdasági iskolát, végül ugyancsak ez a szükséglet vételezte be a gazdasági ismereteket a polgári fiúiskolák tanrendjébe is.

Ezek a magyar alsófokú gazdasági oktatás intézményei. Ezekhez járulnak az iskolán kívüli népművelés intézményei is. (Téli gazdasági tanfolyamok, gazdakörök, községi, vármegyei iskolán kívüli népművelési bizottságok stb.)

Már fentebb jeleztem, hogy a liceumi és tanítóképző-akadémiai gazdasági oktatás képesíti a tanítót a sikeres népiskolai gazdasági oktatásra, esetleg az általános gazdasági továbbképző iskolákban való sikeres tanításra is. Nem alakult még ki tökéletesen a mezőgazdasági népiskolák szaktanítóinak, a mezőgazdasági szakiskola és a téli gazdasági iskola szaktanóinak, valamint a polgári iskolai gazdasági tanárok képzésének rendje. Mind a három szaktanóképzés alapját képezheti a liceum. Hiszen mind a három gazdasági tanóképzésnek célja a gazdasági ismeretek nyújtása mellett az állampolgári képzés, vagyis: a gazdasági és nevelési szükségletek szerint az összes alsófokú gazdasági iskolákban gazdákat, illetőleg gazdasszonyokat és gazdasági munkásokat képeznek, csupán a képzés módja és mértéke különböző.

Míg a gazdasági és állampolgári képzés párhuzamosan legtöbbször a legszorosabb kapcsolatban halad a továbbképző iskolákban, a mezőgazdasági nép- és pol-

gáriiskolákban, addig a téli gazdasági iskolában, a mezőgazdasági szakiskolában és az iskolán kívüli gazdasági népművelésben túlsúlyban van a gazdasági szakoktatás, bár különösen a téli gazdasági iskola az állampolgári nevelésre is gondot fordít.

Az alsófokú gazdasági iskolák a serdülő ifjúság valláserkölcsi, nemzeti szellemű és gazdasági továbbképzését akarják szolgálni az elemi népiskola alapján. Ezt a közös célkitűzést a fent elsorolt intézetek különleges feladatainak megfelelően hajtják végre. Végső eredményben mindegyik intézet elsősorban a kisgazdák valláserkölcsi, nemzeti szellemű gazdasági továbbképzését tartja szem előtt.

Oly főiskolára van szükség, mely olyan szaktanókat képez, kik a kisgazdaképzésnek nemcsak gazdasági feladatát, hanem agrárpedagógiai, valláserkölcsi és nemzeti célkitűzéseit is képesek végrehajtani. Olyan gazdasági szaktanókat kell tehát képezni, kik főiskolai tanulmányaik folyamán nemcsak a gazdasági ismeretek teljes körét és az agrárpedagógiát sajátítják el, hanem a nemzeti tárgyak köréből is annyit tárgyalnak, amennyi szükséges a serdülő ifjúság valláserkölcsi és nemzeti irányú állampolgári neveléséhez.

Ezen igényeket részben a tanítóképző-akadémia fogja kielégíteni, teljesebb mértékben ezt az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskolától várhatjuk, melynek most is van mezőgazdaságtani kiegészítő szakköre.

Tekintettel ezen kiegészítő szakkörnek a vele szemben támasztott igények kielégítésének elégtelenségére, szükségesnek tartom, hogy a mezőgazdaságtan külön szakcsoportot képezzen. Emellett, mint fentebb kifejtettem, az állampolgári nevelésre is útmutatást kell adni a gazdasági szaktanóknak. Ezért őket külön képesíteni kell azon közismereti tárgyak tanítására, melyek az állampolgári nevelés szolgálatában állnak. Ezt a kétségtelenül sok tekintetben uttörő munkát az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola szaktanárait, illetőleg lélektanán felépülő nemzeti irányú és tartalmú gyakorlati továbbképzés anyagát és módszerét tanítják.

A gazdasági tanulmányokba való elmélyedést nagyban elősegítik a m. kir. Ferencz József Tudományegyetem előadásai, mint általános közettan, általános növénytan, növényrendszertan, közgazdaságtan, Magyarország földrajza, az Alföld vallási néprajza, az időjárás és éghajlat alapvonalai, általános állattan, közegészségtan, magyar közigazgatási jog stb. Ezekkel, esetleg más előadásokkal, melyeket a hallgatók különleges tanulmányokra való tekintettel állítanak be, sikeresen végezhetnek a gazdasági szakcsoport hallgatói kiegészítő tanulmányaikat, mint a többi szakcsoport hallgatói.

A liceumi érettségivel a m. kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemre felvett hallgató a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 25.426—1936. IV. sz. rendelete szerint képesíthető „okleveles gazdává.”

Ugyancsak a liceumi érettségivel a gazdasági akadémiára felvett hallgatók az előbbiekkal együtt olyan végzettséget szereznek, mely őket a nagy- és középgazdaságokban való alkalmaztatásra képesítik.

Igy megfelelő tanerőkkel lehet majd ellátni a mezőgazdasági iskolák, a téli gazdasági iskolák, mezőgazdasági szakiskolák és polgári iskolák mezőgazdasági oktatását.

Csekély eszközökkel ezáltal olyan szaktanerőképzést alakíthatunk ki, mely nemcsak azt eredményezné, hogy az egész országot egységes elvek szerint képzett szaktanerőkkel behálózzuk, hanem egyúttal lehetővé válik a kiscgazdák és gazdasszonyok, továbbá a gazdasági munkások és munkásnők rendszeres és sikeres oktatása és nevelése is.

De az itt vázolt egységes elvek szerint felépített gazdasági szaktanerőképzés egyúttal jó kipróbált alakja lesz a közép- és középfokú mezőgazdasági szakoktatás tanerőinek képzéséhez, amikor a jelöltek, mint okleveles alsófokú gazdasági szaktanerők felvételnék magukat a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Mezőgazdasági Osztályára és ott egy, esetleg két évig folytatnák tanulmányaikat, beleértve az agrárpedagógiát, mint ezt a gazdasági szaktanárok képzéséről, illetőleg ké-

pesítésről szóló Szabályzatok (kiadta a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium 1936. 25.429 és 25.430. sz. rendeleteivel) előírják. Ezen tanulmányok alapján képesítést nyerhetnének a tanító-, illetőleg a tanítóképző-akadémiai, mezőgazdasági középiskolai és a gazdasági középfokú tanintézetek gazdasági, esetleg közgazdasági tárgyainak tanítására.

A gazdasági akadémiákra és gazdaságtudományi egyetemi magántanári képesítés és szakirodalmi munkásság képesítsen.

Igy építhető ki az egységes elveken nyugvó alsó-, közép és felsőfokú szaktanító-, illetőleg szaktanárképzés, mely magután vonja az egész gazdasági szakoktatás tervszerű továbbépítését, fejlődését.

A tanítóképző-akadémiát végzett tanítók különösen, ha az akadémia tanfolyamszerűleg összefoglalja a liceumban tanult gazdasági ismereteket, sikeresen tanítják a gazdasági ismereteket a népiskolákban, az általános és továbbképzőiskolákban, továbbá az iskolán kívüli népművelésben. Ami ennél is fontosabb, magasabb didaktikai és pedagógiai végzettséggel bíró tanítók továbbképezik és nevelik a serdülő ifjúságot. A pedagógiai és didaktikai eredményt ezekben az iskolákban az fogja biztosítani, ha a téli hónapokban, november 1-től március hó közepéig hetenkint legalább 4—5-ször 3—3 órára összejönnek. Ilyen beható oktatás mellett nagyobb öntudatosságot, megértést, lelkesedést lehetne önteni az ifjúságba saját foglalkozása iránt és ezzel észrevétlenül rá lehetne nevelni őket a gazdaköri életre, mely most pang.

Az alsófokú mezőgazdasági szakoktatási intézetekben (a mezőgazdasági népiskolákban, téli gazdasági iskolákban és a polgári fiú- és leányiskolában) teljes sikerrel taníthatnák nemcsak a gazdasági ismereteket, hanem vallás erkölcsi alapon az állampolgári nevelést is biztosíthatnánk. Mászóval: egységes elvek szerint nevelhetnék a gazdaifjakat és leányokat az intézetek sajátos nevelési és tanítási rendszere szerint, melyeket a gazdasági tanárjelöltek az Állami Polgári Iskolai Tanárképzővel kapcsolatos gyakorlóiskolában sajátítanak el.

Ezt a gazdasági képzést teljessé teszi a mezőgazdasági középiskola, mely biztos főiskolai és gazdaságtudományi tanulmányokra képesít.

Az egységes elveken felépülő gazdasági szakképzés folytán tudatos szakoktatásban részesülnének az ország kis- és törpebirtokosai és gazdasági munkásai, kik nemcsak a maguk szükségleteit volnának képesek jobb minőségű és többféle terménnyel kielégíteni, hanem vidékenkint a talaj és időjárás viszonyok szerint kiváló tömegárut termeszthetnének belföldi piacokra és kivitelle.

Összefoglalva az eddigieket a gazdasági szaktanerőképzés tehát a tanítóképző-liceumban, illetőleg akadémián indul meg. Ez a képzés képez szaktanerőt az alsófokú oktatás számára (népiskola, gazd. továbbképző, iskolán kívüli népművelés) a tanító-

képző liceum fölé kiépülő s az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskolán történő képesítés adna tanárokat a polgári iskolák, mezőgazdasági népiskolák, valamint téli gazdasági iskolák számára. A tanítóképző-intézeti tanárokat képesítő Apponyi Kollégium mintájára a budapesti József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gazdasági osztályán nyerne képesítést a tanítóképzőintézetek és gazdasági középiskolák gazdasági tanársága. A gazdasági akadémiák továbbra is az eddigi célkitűzéseknek megfelelően dolgoznának, azaz a nagybirtok és nagyüzemek számára képeznének intézőket, gazdasági vezetőket. Így érvényesülne az az elv, mely a többi tanárképzésnek is irányelve minden tanárképzés jellegének megfelelő középfokú tárgykörök tananyagára támaszkodik és a gyakorlati tanítások alkalmával oda újból visszatér.

Időszerű tanítás a mezőgazdasági iskolában

1938. november 11-én, pénteken d. u. tanítottam a II. a) leányosztályban. Már november 2-a óta élénk figyelemmel kísértük a Felvidéken történeteket. A gyerekek elmondták, amit hallottak a rádióból és a felnőttektől. Térképünkön piros ceruzával vastagon meghúztuk az új határt. Őszintén megvallhatom, hogy ezekben a napokban tanításom tannemet szempontjából nem sokat ért. Állandó izgatott lelkesedésben éltünk... Hírek jönnek innen is, onnan is. A rádió közvetítéseit hallják. A gyerekek hozzátartozói katonák. A pénteki eseményekre, — a Kormányzó Ur kassai bevonulására — már kedden, akkor volt velük óráim, figyelmeztettem őket. Mikor délután a tanterembe léptem, ragyogó arcok fogadtak: „Én is hallottam, én is“. Persze a tanrend felborul, számtan óra helyett megbeszéljük a kassai bevonulást, nem feledkezvén meg a többi visszatért városról sem. A második óra „írás és fogalmazás“ tanmenet szerint „levél-írás“ következik. Hogyan fognak most dolgozatot írni, mikor a szívük úgy tele van? Abban a pillanatban ötlik eszembe a téma. A dolgozat címe ez lesz: „Levél egy felvidéki kislányhoz.“ A gyerekek lelkesednek. Mindenik más felszabadult városba ír, de legtöbb levél Kassára megy. Megígérem, hogy a legjobbakat eljuttatom rendeltetési helyére.

Harmincnyolc levélből tizennégy kifogástalan. Tényleg el is küldtem őket, sőt a Rozsnyóra szóló levelet a hajduszoboszlói Ipartestület zászlója átadásakor Rozsnyón a diszközgyűlésen fel is olvastam és úgy adtam át az iskolaszéknek,

A levelek eredetije a dolgozat füzetekben bizonyítékul szolgál. Ime itt közlök két levelet. Az első az elküldhető, a második az el nem küldhető közlő való. Látnivaló, hogy elég szigorúan bíráltam meg őket.

Kedves ismeretlen magyar Testvérem!

Üdvözöllek a felszabadulás napján és szeretettel öllek a távolból szívemre Téged és Rajtad keresztül az egész felszabaduló sok-sok magyar kislányt. Látod, 20 év keserves szenvedései után ismét kisütött a nap és te is énekelheted velem a Himnuszt és a Hiszek-egyed. Hallottam a rádióból, hogy milyen örömmel fogadta a város a bevonulást és szerettelek volna látni Téged, amint örömtől repeső szívvel nézed az ünnepséget. Köszöntsed nevemben is a kassai utcákat és a templomban mondj egy imádságot, hogy a többi magyar, akik még idegen rabságban vannak, ők is visszakérüljenek hozzánk. Testvéri szeretettel

Szent István évében, Kassa napján.

Illyés Mária

Levél egy komáromi kislányhoz.

Édes elszakított testvérem!

Örömmel és szeretettel ölelünk a szívünkre. Hittük és hinni fogjuk, hogy megsegít a jó Isten és vissza fogunk kapni mindent. Nem hiába imádkozzuk el mindennap „Hiszek Magyarország fel-támadásában“. Boldog vagyok, hogy húsz évi rabság után lehullott a bilincs a kezéről. Boldogok vagyunk és sose hal meg a szeretet szívünkben.

Testvéri szeretettel

Bakos Piroska

Közli: **Juhász Ilona** Hajduszoboszló.

ISKOLÁINK ISMERTETÉSE.

44. SZEGED-RÖSZKE

Szeged sz. kir. város vezetősége néhai gróf Klebelsberg Kunó vkm. úr idejében Szegeden 4 mezőgazdasági népiskola felépítését határozta el olyképpen, hogy azokat nem a városban, hanem Szeged nagykiterjedésű tanyavilágában helyezi el. Így történt, hogy a 4 iskola közül a legközelebbi röszei, a várostól 10 km-re, a legtávolabbi a felsőközponti 25 km-re esett. Először a szatymazi és az alsőközponti, majd 2 év múlva, 1931-ben a röszei és a felsőközponti iskola épült fel.

Igy az ott működő tanerők szempontjából talán nem a legkedvezőbb helyen, de tanügyi szempontból a legideálisabban oldott meg Szeged túlnyomóan gazdálkodással foglalkozó lakossága gyermekeinek mezőgazdasági oktatása. Mind a négy iskola növendékei csaknem 100%-ig gazdálkodó és gazdasági munkások gyermekeik, kik

4—5 km-es körzetben pontosan és rendszeresen látogatják az iskolát és így kb. 35—40.000 kat. hold föld megmunkálójának gyermekei részesülnek ott rendszeres mezőgazdasági oktatásban.

Ezek után csak röviden kívánom iskolánkat ismertetni, hiszen az alsőközponti és felsőközponti iskola ismertetése már megjelent és a szegedi iskolák mondhatnám, teljesen egyformák. Tetszetős, tartós téglapületek, barna palatetővel fedve, úgy tanügyiileg, mint gazdaságilag teljesen felszerelve, kellő állatállománnyal ellátva és a város jelentős évi anyagi támogatásával szépen fejlődnek és zavartalanul működnek.

A röszei iskola gyakorló területe 19 kat. hold és 700 □-ól. A szeged—szabadkai vasútvonal mellett az állomástól 300 méterre, egy teljesen faluszerűen beépült 4 km hosszú tanyavilág

Az iskola főépülete.

Kézimunka-kiállítás.

központjában van. Templom, plébánia, orvos, gyógyszerár, posta, rendőrség helyben van.

A gyakorló terület nagyobb része, 15 kai. hold szántó, 4.5 hold bekerített szőlő, gyümölcsös, faiskola, kert, udvar, beltelek az iskola főépülete körül és előtte kisebb előkerttel, virágos kerttel.

Főépületében egy megfelelő 3 szobás, előszobás, fürdőszobás igazgatói lakás, egy szaktanítónői lakás, 2 tanterem, egy munkaterem, iroda, szertár, háztartási konyha, kamra, zárt és nyitott előcsarnok van.

Melléképületei tágas istálló egybeépítve a cselédlakással, kocsiszínnel, takarmányos és szerzőkamrával, magtárral; azonkívül modern sertésistálló, baromfiól, trágyatelep, tengerigóré, szénapajta, paprikaszín, árnyékszék mosókonyhával és igazgató baromfióljával szintén egybeépítve, mely épületek igen jó elhelyezéssel egy szép, nagy négyszögű udvart zárnak körül, melynek fele gazdasági udvar, a másik fele pedig külön elkerítve a tanulók játszótere.

Vagyonleltára az 1938. év végén 121.448.99 P, amiből épületeleltárra 87.395.57 P esik.

Mezőgazdasági termelésnél a fősulyt a paprikatermelésre fektetjük, hiszen a világhírű szegedi paprikatermelés főhelye Röske és Szentmihálytelek. Ebből évenként 3 holdat termelünk, azt fel is dolgozzuk és a múlt évben 14 q örölt paprikát adtunk el kb. 1800 pengő értékben.

Búzából a bánkúti 1201-est termeljük és 16—17.5 q terméseredményeket értünk el.

Állatállományunk 2 drb. igáskanca, 3 drb. hazai pirostarka tehén és 3 drb. különböző korú üsző, 1 drb. berkshirei és 3 drb. jorkshirei koca, 2 drb. tenyészkan és azok szaporulatai néha 30—40 drb. A tejet a helybeli tejszövetkezetben értékesítjük 14—16 filléres áron, így a tejtermelésre különös súlyt helyezünk. Legjobb fejőstehenünk 4100, a többi 2800—3000 liter tejet ad. Állattenyésztésünk lehetővé teszi, hogy földjeinket minden második évben egy jó féltrágyázásban részesíthessük, ami ismét lehetővé teszi, hogy 6 holdon

Gazdasági udvarrészlet.

kettős-termelést folytathatunk. Ezen eljárásunkat viszont az teszi indokolttá, hogy Röszkén csak törpebirtokosok vannak, kik legtöbbször 5–6 hold földön igen belterjesen gazdálkodnak, gabonaféléken és kapásokon kívül nagy területen paprikát, fokhagymát termelnek, így takarmánytermelésre már csak a tarlók, meg a hagymaföldek maradnak és itt-ott lehet látni csak lucernásokat. Természetesen ehhez igazodik az iskola gazdálkodása is, csak javított kiadásban. Vetünk őszi pillangókat és azok után termelünk tengerit, csalamádét, stb.

Faiskolai termelvényeinket mind helyben értékesítjük, ezzel legjobban szolgálunk Röszke és környéke gyümölcstermelését. Kertészetünk egy része bolgárrendszerű, amihez a vizet az udvar közepén fúrt artézi kút szolgáltatja. Ennek vize természetesen be van vezetve a lakásokba, háztartási konyhára, mosókonyhára, istállóba, előkertbe, baromfiudvarba és még egy utcai csapot is állítottunk. Ha aszályos esztendő lenne, könnyű szerrel el tudnánk árasztani 800 □-ól szőlőnkét, 1 holdas gyümölcsösünket is, mert artézi kutunk percenként 300 liter vizet szolgáltat.

Ez évben az iskolába is be fogjuk vezetni és ezzel tanulóink ivó-vizzel való ellátását egészségügyileg ideálisan meg fogjuk oldani.

Tanulólétszámunk az iskola megnyitása óta a következő képpen alakult:

1931—32. tanévben volt	163	tanuló
1932—33.	212	„
1933—34.	280	„
1934—35.	308	„
1935—36.	304	„
1936—37.	267	„
1937—38.	238	„
1938—39.	van 224	„

Tanulóink hirtelen apadásának az az oka, hogy a közelben két továbbképző iskola nyílt meg és ezen iskolákhoz közelebb lakó tanulók most már nem a mi iskolánkat látogatják.

Iskolánk növendékeinek oktatását három tanerő látja el. Igazgató Biró Antal, ki kezdettől fogva vezeti az iskolát, azonkívül könyvelője és ügyvezető igazgatója az általa szervezett tejszövetkezetnek, gazdaköri titkár, kultúrházi elnök, gazdasági tudósító, növényvédelmi helyi megbízott. Bors Ig-

nác 1933 óta, Molnárné, Kovács Mária 1939 óta működik iskolánknál, 1931—1936 Várnai (Weber) Ilona volt iskolánknál alkalmazásban.

A rendes oktatáson kívül a fiúk részére egy kosárfonó és seprűkötő, a lányok részére egy kézimunka és egy háztartási tanfolyamot szoktunk

évenként tartani.

A felnőttek részére is rendezünk ismeretterjesztő tanfolyamokat és tartunk előadásokat. Azonkívül különösen a gyümölcsstermelés és az állattenyésztés körébe tartozó dolgokban fordulnak leggyakrabban hozzánk tanácsokért.

Lelki reformok — Külső reformok

Lapunk februári számában dr. Becker Vendel főigazgató úr cikkét olvasva, mély nyomot hagyott bennem az említett cikk két szava: „lelki reformok”. Mélységesen igaza van mikor azt írja, hogy lelki reform nélkül minden reform, csak kétes értékű lehet. Dr. Becker főigazgató úr a különböző reformokkal állította szembe a lelki reformot, én pedig közelebbről magunkat, rendszerünket és iskolánkat állítom a lelki reform mikroszkopja alá.

Századunk legégetőbb problémája van ebbe a két szóba letéve: lelki reformok. Az élet tülekedő rohanásában azt látjuk, hogy hozhatják a reformok ezreit, jöhetnek a nemzetmentő gondolatok, mindig támad ezekkel szemben ellenzék, amely elgáncsolni törekszik a reformok megvalósítását. Nem véve figyelembe a rosszindulatú gáncsoskodást, minden reform a kritika erős pergőtüzébe kerül s bizony e közben sok találat éri. A reformok tehát magukban hordják a kritikai lehetőséget, ennél fogva valahol hibának, hézagoknak kell mindig lenni. Ezeket a hézagokat pótolni, a kritikai lehetőséget kizárni van hivatva a lelki reform.

Ennek a lelki reformnak elsősorban mi vessük alá magunkat. Hiába jönnek új rendeletek, új utasítások, hiába reformálják át egész oktatási és nevelési rendszerünket, ha mi nem végzünk magunkban ezekhez állandóan lelki reformot s nem azzal együtt bocsájtjuk az újjításokat tárgyalás alá, akkor azokat a mi kis nemzetgyűlésünk — növendékeink serege — nem szavazza meg. Az ellenzékieskedés nem hangos szavakban fog megnyilvánulni, hanem ellenkezőleg, néma ajkak, érdeklődést nem mutató szemek, közönyös arcok kiáltják felénk a vétőt. Nem könnyű feladat számunkra ezeknek a lelki reformoknak az elvégzése, hiszen ezer és ezer szállal vagyunk ehhez a földhöz, az anyaghoz kötve, amelyek sürgető erőszakoskodással tolják elénk állandóan az anyagi reformokat. Hogy ezek az anyagi reformok ne foglalják el

teljesen egész gondolatvilágunkat, vértessük fel magunkat olyan fegyverekkel, amelyek élet a lelkiség csorbíthatatlan ereje acélozza meg. Lelki reform nélkül tehát csak fél munkát végeztünk.

A lelki reformokon kívül iskoláinknál feltétlenül szükség van külső reformokra is, amelyek megvalósítása igen fontos problémáink közé tartozik. Lássunk ezek közül néhányat.

Helyesen alkalmazott külső reform segítségével emeljük ki iskoláinkat a már ránehezedni készülő szürkeség alól. Ne engedjük, hogy a jelentéktelenség homályába kerüljünk és ha kell, vigyük akár a reflektorok fényözöne elé is iskoláinkat. Nem vagyok ugyan híve a túlságos reklamározásnak, sokkal többre becülöm ennél a csendes, de alkotó munkát, amivel oly sok iskolánk dicsekedhetne. Meg azután dobszóval nem is lehet verebet fogni. Most azonban mikor kormányunk kulturpolitikája óriási beruházásokat, régen esedékessé vált új építkezéseket akar megvalósítani, nekünk is meg kell mutatni a bennünk rejlő értékes erőket s minden alkalmat ragadjunk meg, amellyel nemcsak felettes hatóságaink, hanem minél szélesebb réteg ismerje meg a társadalomból iskoláinkat. Nagyon jól tudjuk, s azt minden szerénytelenség nélkül állíthatjuk is, hogy iskoláinknál olyan értékes és komoly munka folyik, amely a maga nemében bármelyik intézménnyel felveheti a versenyt. Ennek ellenére korántsem ismerik iskoláinkat olyan mértékben — még azok sem akiktől joggal elvárná az ember — mint ahogy azt iskoláink méltán megkövetelhetnék. A külső reformoknál tehát elsőnek, hogy úgymondjam a *propaganda* jöhetne. A napokban voltam a városunkban levő téli gazdasági iskola aranykalászos gazdakörének zárógyűlésén. A gyűlésen több szónoklat hangzott el, köztük a Mezőgazdasági Kamara által kiküldött uraktól is. Mindegyik szónok, nagyon ügyesen az „aranykalászos” szót hangsúlyozta ki. Természe-

tesen ilyenkor nemcsak az aranykalászos ifjak keble, hanem a jelenlevő szülőké is dagadt. Ennek óriási horderejét azt hiszem fölösleges lenne ecsetelnem. Ezenkívül az „aranykalászos“ elnevezés nemcsak az intézet falain belül, hanem kint az életben is érezteti hatását, nagy összekapcsoló erejénél fogva. Válasszunk akár mi is valamilyen jelvényt növendékeink számára — hiszen annyi szép szibolém van a gazda életében — s tegyük azt fogalommal, büszke jutalommal előttük. Ha iskoláinkban keresztülviszük a növendékek szelektálását azzal, hogy a párhuzamos osztályokat a szülők foglalkozása szerint alakítjuk meg, úgy az ilyen gazdakörökre mi is ránevelhetjük növendékeinket. A nagy tanuló vándorlás ellenére is — ami egyes iskoláinknál sajnos szerepet játszik — alakulhat ki egy állandó törzs, amelyre ilyen szempontból számítani lehet.

Iskoláinkat illető tájékozatlanság legjobban szembetűnik olyan helyen — mint pl. Nagykőrös — ahol még nem volt mezőgazdasági népiskola. Igen jóízű eset történt iskolánknál a napokban, ami aláhúzza állításomat. Jött egy anya beírni a leányát s a beíratás után bement abba a tanterembe, ahová a leánya került. Mikor belépett a tanterembe az osztályvezető kartársnőnek a következőket mondotta: „Mögnézöm mán, hun ül a Rozikám. Hm. Hiszen ez egy egész rőndös iskola. Csupa olyan rőndös lány jár ide, mint az én Rozikám.“ Nem tudom ezt megelőzőleg mit gondolt ez a jó asszony az iskolánkról. Az intelligencia, sőt a szakemberek körében is keveset tudnak rólunk. A megismertetés végett szükséges tehát az, hogy minden alkalmat ragadjunk meg iskoláink helyes megvilágítására, az iskoláinknál történő események minél szélesebb körben való közlésére. Nem kérkedő publikálásra gondolok itt, hanem a komoly és tartalmas propagandára. Nagy gondot fordítsunk az iskolai ünnepélyek, mint pl. az évnyitó és évzáró ünnepélyek nivós megrendezésére. Nemzeti ünnepeink alkalmával rendezett iskolai ünnepélyeket is állítsuk ennek az ügynek szolgálatába, szóval mindent, ami alkalmas iskolánk minél több oldalú megismerésére.

Igen fontos szerepet töltenének be ebből a szempontból pl. az iskoláink belső életét ismertető évvégi értesítők v. jelentések, amelyeket minél több hatóság, vagy a közéletben fontos szerepet játszó egyén küldjön meg, hogy iskoláink hívatását, fontos nemzetépítő munkáját minél szélesebb réteg-

ben megismerhessék. Baráti szivesség folytán kezembe került makói iskolánk 1913 és 1914. évi értesítője, amely részletes ismertetést tartalmaz az iskolára vonatkozólag. Ha minden iskolánk az elmúlt hosszú időn keresztül minden évben készített volna ilyen jelentéseket, ma már azt hiszem szélesebb körben és alaposabban ismernék iskoláinkat.

A külső reformok közé tartozik iskolatípusunk elnevezésének kihangsúlyozása is. A „Mezőgazdasági Népiskola“ elnevezés, igen szépen fedi iskolánk hívatását és rendeltetését. Nem tűrjük tehát sem az iskola falain belül, sem azon kívül, hogy másként említsék iskolánkat. Egy esetben se mulasszuk el kijavítani az „ismétlő iskola, telep, faiskola stb“ elnevezéseket. Legyen ez a cím, hogy „Mezőgazdasági Népiskola“ elüttünk olyan, mint egy régi nemesi családnév, amihez az utódok híven ragaszkodnak és büszkén viselik azt.

Igen fontos külső reform lenne szerintem az is, hogy az iskoláinknál működő tanerők címe végérvényesen szögeztessék le. Ismeretesek a fatanár, oktató-úr stb. elnevezések. Ennél a kérdésnél kell belekapcsolódnom lapunk legutóbbi számában megjelent „Matamorfozis“ c. vezércikkbe, amelybe főszerkesztőnk a szaktanítóképzéssel foglalkozik. Sajnos a szaktanítóképzés tényleg nem emelkedő, hanem inkább süllyedő tendenciát mutat. Lelkem mélyéig hatottak az említett cikk következő sorai: „Évtizedek óta küzd kitartóan a gazdasági szaktanítóképzés nivójának nagyobb méretű emelése érdekében, mert ezt diktálta neki az élet, melyet ő ismer legjobban, melynek rögös útján megtanulta, hogy a stagnálás kóros állapot, a visszafejlődés pedig a halál.“ Itt tehát süllyedésről van szó, mi pedig nem a halált várjuk, hanem éppen a fejlődést és emelkedést mutató életet.

A cím pontos meghatározása szerintem sok bizonytalanságot oszlatna el. A tanári címet a közönség már csaknem országosan megadja régóta a szaktanítóságnak, de kapjon az hivatalos aláíratást is. Nem von le értékünkben semmit sem a tanító cím, hiszen ma mindenki büszke lehet ha jogosult lesz a „magyar tanító“ címre. Sokszor azonban a „tanító úr“ megszólítás nem a szó nemes és megtisztelő értelmében jön felénk, hanem kissé fumigáló színezéssel. Példát lehetne rá felhozni eleget. Hallottam szakiskolai vizsgákat amelynek teljesen egyezett tananyaga a mi anyagunkkal, a tanerők felkészültségében sem láttam

magasabb nivót s a szakiskolai tanerőket mégis jogosan megilleti a tanári cím. Itt nem rangkórságról, vagy egy, a közbecsülést méltán megérdemlő cím kevésnek tartásáról van szó. Nem. Itt egy szép számú státus kér egyenlő elbírálást. Nem a címért dolgozunk, nem a rangkórság ösztökélt bennünket arra, hogy tovább tanuljunk és szakismeretekkel lássuk el magunkat. Egyesületünket se ez vezeti, amikor küzd a tanári cím elismeréseért. Le kell szögezni tehát ezt a kérdést is minden félreértést kizáróan, mert előfordult esetek igazolják, hogy sokszor bizonytalanság és elkeseredettség vesz erőt sok kartársunkon, amikor a cím kérdését érzi mellének szegezve. Én úgy gondolom, hogy tanító kartársainkra nem lenne lekácsinyló, ha mi hivatalosan is megkapnánk a tanári címet, hiszen státusunk legtöbb tagjának meg van a főiskolai végzettsége, s csak újabban hozták a szaktanítóképzést ismét középiskolai nivóra. Másik oldalról viszont, azt hiszem nem leszek szerénytelen ha azt állítom, hogy a tanári státus sem lenne kevesebb értékben, ha közéjük tartoznánk. A jelenlegi állapot azonban, a két szék közötti lebegést mutatja.

Igen megkönnyítené munkánkat az iskolai értesítők megreformálása. Mennyi időt vesz el tőlünk értesítő kiállításakor, az ismétlő iskolai tantárgyak átjavítása. Véleményem szerint helyesebb lenne, ha mi külön értesítőt adnánk növendékeinknek. Azt hiszem nagyon sokan vagyunk azok, akik arról álmodunk, hogy iskoláink sikeres elvégzése után növendékeink végbizonyítványt kapjanak. Szavakban nem is fejezhető ki, hogy ezzel iskoláink értéke mennyit emelkedne. Nem is beszélve arról, hogy milyen jelentőséggel bírna ez, ha megvalósulna nálunk is, a gazdálkodásnak képesítéshez való kötése. Sajnos ma még az a helyzet, hogy mindenki gazdálkodhat akinek földje van, pedig azt hangoztatják, hogy nemzetfenntartó elem a parasztság. A gazdától nem kívánják annak igazolását, vajjon ért-e a gazdaságának vezetéséhez, a cipész ellenben csak akkor foltozhat cipőt, ha először ahhoz megszerzi a képesítést. Vágyainknak azt hiszem az lenne a non plus ultrája, ha ez az állapot a mezőgazdaságnál is bekövetkezne. Ha a jelenlegi helyzet csak álmodozni enged a végbizonyítványról, azt hiszem egyenlőre kiegyezhetnénk egy iskolánk által kiállított „Mezőgazdasági népiskolai értesítő“-ben is. Növendékeink számára állítanánk ki népiskolai könyvecskét, amelyben a

személyi adatokon kívül, az I—III. évfolyam elvégzésének eredménye lenne feltüntetve. Új tantervi utasításunk most már precizizozta tantárgyainkat, tehát csak ezek kerülnének bele az értesítőbe. Mindjárt más értékkel bírna egy ilyen értesítő, mintha az ismétlő iskola részére készült értesítőbe javítgatjuk bele a mi tantárgyainkat. Nem tudom mennyiben osztják felfogásomat kartársaim az önálló értesítők kiállítása tekintetében, de én nagy fontosságot tulajdonítok ennek. Szerintem ez is egy lépcső lenne ahhoz a megérdemelt nivóhoz, amikor iskoláink képesíteni is fognak valamire, vagy legalább is alapot nyújtanak a tovább haladáshoz.*

A felsoroltakon kívül van még elég reformra váró megoldás iskoláinknál. Ezeket, csak mint égető problémákat vettem bonckés alá. Kétségtelen, hogy ezek megvalósítására elsősorban lelki reformokra van szükség. Addig ne is fogjunk a külső reformok megvalósításához, amíg bdnsonkben, egyéniségünkbe lelki átalakulás, eszmei átfarmálódás nem történik. Lelki reformokra van tehát szükségünk, hogy a mindennapi élet nagy reformjait megoldhassuk úgy, hogy hiányérzetünk, bizonytalanságunk többé ne legyen.

A lelki és külső reform tehát haladjon szorosan egymás mellett, hogy nevelésünk, alkotó munkánk zavartalan lehessen. Égész munkásságunk glóriája pedig az a lelki reform legyen, amit a boldogabb magyar jövendő drága ígérete ezer és ezer magyar gyermek lelkében, fáradhatatlan munkával keresztül viszünk.

Nagykőrös.

Fazekas István

*(Eddig is kaptak a III. osztályt végzettek bizonyítványt és a külön értesítő bevezetését már régóta szorgalmazza egyesületünk, sajnos, minden eredmény nélkül!.)

— Cinerária hybr, gr. fl. nana, eredete F. C. Heinemanntól. Óriási virágú, ragyogó színekben. 1 gram 6 P. Aranyeső bab 1 kg. 1 P. Juniusi tengeri 1 kg. 40 fillér. Továbbá nagyobb mennyiségben alacsony és közep-törzsű Londoni Pepin, Aranyparmen, Jonathán, Meggy, Besztercei szilva, kajszin, őszibarack gyümölcs-csemeték és azonkívül Doucin és körte vad-csemeték kaphatók. Mezőgazdasági Népiskola kertészetében Békéscsaba, Vandhátí út 3 sz.

Vásári tudósító

Az 1939. évi Mezőgazdasági Kiállítás és Vásár az Országos Magyar Gazdasági Egyesület rendezésében f. évi március 28-tól április 3-ig terjedő időre állított be egy teljes heti halasztást szenvedve, Kárpátalja megszállása miatt. Sem a halasztás, sem az új időpont semmit nem rontott, mert a minden oldalról megnyilvánuló érdeklődés és kedv, ami évről évre fokozódó irányt mutat, nem lankadt le, de talán a szívós kitartás, ami a várakozás ideje alatt nyilvánult, még jobban biztosította a sikert.

Igazán megállapíthatjuk, hogy a magyar élni-akarás olyan elementáris formában mutatkozott, hogy a részleteket és mellékkörülményeket is szemlélően teljes mértékben alakult ki a remény az elpusztíthatatlan tetterő által teremendő jövőt illetően.

A sokoldalúságban Európa szerte páratlan megmozdulás, az egyes csoportok bősége is kritikát álló minősége, az idén szembeszökően megnyilvánult jó hangulat, nagyfokú bizakodást, büszkeséget váltott ki olyan szemlélőből, aki évtizedek óta kíséri figyelemmel a magyar föld ilyenirányú megnyilatkozását.

A rendezési napokon és a megnyitás napján nagy küzdelem folyt az Égiek haragjával, mert a zuhogó eső és orkánszerű szél próbára tette még az erősebb idegeket is, de végeredményben az akarat győzedelmeskedett az elemi erők felett és az ünnepélyes megnyitás napján a mosolygó, napsugaras délelőtti teljes szépségében engedte szemlélni a magyar mozgalom és hozzáértés magas teljesítményeit.

Kiállítási csarnokunk a régi külső szerénységben — ami indokolatlanul és érdemtellenül túlzott — fogadta látogatóit, de belső tartalmával annál örvedetesebben elégitette ki a kényes igényeket is, de a talán az eddig nem mindig reálsan gyakorolt kritikát is.

Iskoláink közül nyolcan jelentek meg az idén, haladó nivóval és változatos, bőséges anyaggal.

Lajosmizse a gyümölcsstelepítés munkálatait szemléltette igen közvetlenül a faiskolai csemeterneveléstől az ültetést záró akkordjáig. Befőtjtjei, geléi kifogástalanok voltak. A tanulságos grafikonok, a kerti telepek védekezési eljárásai érdekes egybeállításúak voltak. Meglepő volt e mostoha viszonyok között élő iskola szívós és keményakaratú munkája, izléses, hozzáértő rendezése, aminek tapasztalása után méltán reméljük, hogy sorának közeli jobbrafordulásával teljes erejével fejtheti ki ambícióját.

Békés mezőgazdasági és kerti terményeinek ügyes prepalálásaival különleges képet adott egy iskola ily irányú képzettségeiről. Átteleltetett konyhakerti zöldegei, gyümölcs-csoportja, burgonya,

répa, buzatáblái kis grafikonokkal dokumentálta az eredményes termelést. Háziipari mintái precízek voltak.

Szeged-Alsóközpont kenderfeldolgozási folyamata, talaj-, mag- és finom háziipari mintái, gelé, tészta igen izléses kereskedelmi csomagolásban keltettek feltűnést.

Tanúságos volt az iskola tanulóinak lakóhelyeit feltűntető térkép, melyen szemléltető volt az iskolához vezető utak kapcsolódása, melyen a növendékek megközelítik az iskolát 5 km. körzetben. Fafaragási mintái, befőtjtjei igen jók voltak. Magyaros kézimunkák egészítették ki az izlésesen összeállított anyagokat.

Székesfehérvár az eke történetét mutatta be igen szellemes összeállításban, jól sikerült modellekkel. 5000 év fejlődési folyamata vonult el a szemlélő előtt a különböző vontató erőkkel az embertől kezdve a mai modern géperőig. A nagy hozzáértéssel, történelmi érzékkel és szorgalommal összeállított soroknak sok szemlélője alkotott helyes fogalmat a mezőgazdasági kultúra ezen ágának fokozatos fejlődéséről. A modelleket művészi képek egészítették ki és tették még tanúságosabbá a csoportot. Méhészeti anyaga bőséges és jó összeállítású volt. Háziipari, népies festett tojás csoportja, háztartási produktumai élénken dokumentálták az iskola sokoldalú munkásságát.

Songrád működő öntöző berendezésével vonta magára a figyelmet, ami természetben terepasztalon és képtermeken mutatta be az e téren kigazdarszról is elérhető haladási lehetőségeket. Felsőruhakiállítás a kézimunkaoktatás fejlettségét tanúsították, de feltűnést keltett igen hatásos háztartási anyaga is kívánatos cipókkal és foszlós kalácsokkal többek között. Aszalványok, konzervek, díszmunkák tették teljessé e csoportot.

Csanádpalota grafikonokban mutatta be a gazdálkodás rendszerét. Oltásmintái és a törpefametszés természetbeni bemutatása különleges volt. A jó- és rossz gyümölcsstelepítés terepasztalai tanulságosak voltak.

Debrecen I. aszalómodellje az előnyös, jövődelmező gyümölcsfeldolgozás közgazdasági szempontból és eléggé nem felbecsülhető lehetőségét mutatta be technikai és számítási szemléltetéssel. A torma és spárgatermelés miniatűrjeit bepillantást engedett a különleges termelés rejtelseibe. Befőtjtjei, tészta igen izlésesek voltak és élénk figyelmet keltettek. Átlagtermés- és tanulólétszám-grafikonjai a kívánatos haladást mutatták.

Szeghalom. Magyaros kézimunkái szenzációs hatást keltettek. Kigazdaablak-díszítése igen kedves látványt nyújtott, míg a villanyvilágítású baromfiház miniatűrje úgy külső kiállításában, mint belső berendezésével sok nézőt vonzott. A kis

házikó mellett a baromfi eleségek összeállítására és a napi adagok megállapítására vonatkozóan láttunk helyes recepteket üveghengerekben szemléltetve. Berőttsjei, grafikonjai, síkjavitást bemutató terepasztala igen jó hatást váltottak ki.

Március 28-án Pigniczky Ferenc orsz. egyesületi elnök vezetésével Belle Lajos, Siha József és Szép László részvételével megtartott bírálaton a vándorszerleget a szeghalmi iskola, az O. M. G. E. I. díját a békési, II. díját a csongrádi, III. díját pedig a szeged-alsóközponti iskola nyerte el.

Székesfehérvár által kiállított 2 éves üsző III/a díjat nyerte meg, míg a csongrádi iskola baromfiakkal egy I, két II, két III. és egy IV. díjat nyert.

Kiállítási csarnokunkat 30-án csaknem félórán keresztül szemlélte a főméltóságú kormányzói pár, gróf Teleky Pál miniszterelnök, gróf Teleky Mihály földművelésügyi miniszter, Serédi Jusztinián hercegprimás és igen sok más közéleti kitűnőség kíséretében, akiket dr. Damjanovich Lajos min. osztályfőnök kalauzolt végig.

Az apró részletekig menő magas érdeklődés és a nyilvánított lebilincselően közvetlen, kedves megjegyzések méltán tölthetik el egyesültünket büszkeséggel és ösztönözzenek újabb erőmegfejtésekre.

—p.

Hozzászólás

—p. A Mezőgazdasági Népoktatás március számában „Matemorfózis“ című helyes logikájú cikkében írja:

„— A nagy erőfeszítések után — melyek részünkről a gazdasági népoktatás terén, a fokozatos haladást, emelkedést célozták — két irányban mutatkozik visszaesés: az elemi népiskolai tanítóképzés és gazdasági szaktanítóképzés terén.“

Tény, hogy a letűnőben levő tanítóképzés a gazdasági ismeretek elsajátítására nagyobb figyelmet fordított. Szakképzett kertész irányítása mellett folyt a gyakorlati munka. Szemlélték a képzősök a növényi életet. Megtörtént, hogy a képezdei igazgató (Hoós Ferenc) ásó, kapa, gerebje szerszámokkal a vállán vezette tanítványait a gyakorlótérre. Nevelőhatást ért el a cselekedetével. De már arról nincs tudomásom, hogy a szerzett gazdasági ismereteket, — az életbe kilépett tanítványok, — valahol hasznosíthatták volna.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter az országos közoktatási tanácsot arra figyelmeztette, hogy a „falusi ismétlő“ iskolai oktatásnak különösen gazdasági irányban történő fejlesztésével foglalkozzék.“ (57.683/1890 sz. r.) Értelme, értéke volt ennek a rendeletnek. Azonban gyakorlati megvalósítása nem következett be.

A gazdasági oktatásbeli hiányosságra már 1817-ben felfigyelt egyik nevelőnk. (Várad Szabó János.) Könyvet írt a „falusi iskolák jobb lábra helyezéséről.“ Siker nem követte fáradozását. Irányváltozás nem történt a nevelés ügyénél. Az egyház „veteményes kertje“ éppen a gyakorlati részt

hagyta ki munkatervéből. Wlassics minisztersége nyitott a munkaiskola részére látható nyomot. A „veteményes kertnek“ Wlassics miniszter adott tartalmi értéket. Iskola: kert, növény, szemlélet nélkül nem lehet gyermeknevelő otthona.

Régi óhaj: a közvagyonosodás és nemzeti érdek szolgálatára kell alkalmassá tenni a falu iskoláját.

Az is tény, hogy a városokban az ipari, kereskedelmi tanulók (tanoncok) számára állítottak iskolákat szakismeretek terjesztésére. Nem kaptak hasonló szervezeti és célú iskolákat a földmivelő családok serdülő korú tagjai.

Ma mindenki örömmel látja a szakirányú mezőgazdasági népiskolák példászerű működését. Gyarapszik erőben, tekintélyben, hasznossági voltában. Minden földmivelő községbe be kellene telepíteni, mint a nemzeti vagyon termelő szervét. Kert, park, mező, legelő, szántóföld, állat, majorság, szőlő, méhészet mind beletartozik a szakirányú mezőgazdasági népiskola munkatervébe. A közigazdaság éléskamrájának sok szakasza van. Fejlődött tudománya is van. Földműves népünk szeme, tekintete alig ért e tudományhoz, nem az ő hanyagsága, hanem köznevelésünk fogyatékosága miatt.

Ma köznevelés szolgálatában álló intézeteink erős harcot vívnak a XX-ik század második tízes éveiben felburjánzott bajok ellen. A népi egység gondolata háború előtt ismeretlen fogalom volt, veszedelemmé dagadt háború után. A népi egység legszebb nyilvánulása a nemesség, jobbágy-

ság egybefogása volt. Munka, igazság, béke sorvadt el a közelében az 1918. évi novemberi belső zavarok miatt. Hogy ehhez hasonló belső zavarok többé elő ne fordulhassanak: a nemzeti (népi egység) küzdelemre kell alkalmassá tenni az iskolát, a családvédelem közművelődési szervét. Államiságunk gyökérszállai nemzeti életet élő *családokban* birják téphetetlen talaját. Az államvagyon (föld, haza) legéberebb *őrtállója* a földművelésben. Ennek az őrtálló tábornak lelki ügyesítésére a szakirányú népiskolák hivatottak nagyrészből.

A gyakorlati életet erősítő szakirányú népiscola dolgait gazdasági akadémián szerzett tanári diplomával bíró tanítóerő lássa el és gondozza.

Ilyen szervezési elgondolás mellett, a szép fejlődés vonalán haladó szakirányú népoktatás területén nem következhet be „visszaesés.“ A megóvás nyomai mutatkoznak. Gróf Teleki Mihály földművelésügyi miniszter, a tiszántúli mezőgazdasági kamara, Debrecenben rendezett gazdaértekezletén (1939. III. 9.) a *szaktudás* megfelelő fejlesztésére tett nagy tetszéstől kísért kijelentést. Eszközt lát a gazdasági tanfolyamok rendszeresítése és szaporításában.

A multnak emlékei mindig becsesek, a multnak küzdelmei mindig tanulságosak.

A mult század nyolcvanas éveiben az *iskolákertek, alsófokú földműves iskolák* rendszeresítésében láttak fejlődést. Kevés volt belőlük. A milenárís esztendő kertmunkás képzőnek adott létet. Nagyjelentőségét kritikával megdönteni nem lehet.

Egy tagadhatatlan tényként rajzolódik elénk: boldog falvakat egyedül gazdasági közművelődéssel lehet építeni. Ebben az építésben a legsikeresebb munkateljesítményt a szakirányú népiscoláktól várja a falu, a járás, a vármegye, az ország. A gazdasági szakképzés ütemét maga az élet diktálja; az élet a karmester. Erre a karmesteri pálcára ügyelni kell. A szaktanítóképzés színvonalának emelését a gazdasági akadémia képviselje. A szellemi fogyatékosok, süketnémák oktatását tanárok végzik. Az akadémiáról kibocsájtott és nagyon értékes munkakört betöltő *egyéni* diplomája tanár címre jogosítson. *Visszaeséstől* pedig mentse meg a nemzeti kormányzat a *gazdasági* szakoktatást.

Bökényi Dániel
Debrecen.

H I R E K

Virágbaborulás

Az ideai szokatlanul hűvösebb március késlelteti a fák virágzását, de reményeinket és vágyainkat is, melyek ilyenkor tavasszal oly sokat ígérően és mindannyiszor megújulva szoktak bennünk életrekelni. Virág, remény, szíromhullás és csalódás a természetnek és embernek örökké létező és változó élet megnyilvánulásai!

Mennyire kedves a maga egyszerűségében is az útmenti virágzó kökénycserje, vagy mily imponáns látványt nyújt egy hatalmas berkenyefa dúsan megrakva „labdarózsaszerű“ fehér virágzattal! *Nincs is méltóbb hirnöke, kifejezője a tavasznak a virágbaborulásnál. Hol a festő, aki ecsetre tudná venni, hol a költő, aki érzékeltetni tudná azt a színpompát, azt a mesészerű pazarságot, mellyel a nászba öltözött fák és bokrok a maguk némaságában is lenyűgözik a szemlélőt.*

A napfényben fehéren pompázó cseresznyefa vagy rózsaszínű virágokból gazdagon megrakott őszibarackfa láttára s az áhítatos zsolozsma hallatára, melyet a méhek szolgáltatnak a természet nagyszerű templomában, megértjük a japánokat. akik a cseresznyefa és a kinaiakat, akik pedig az őszibarackfa virágzását avatták ünnepnappá!

Szeretem a virágzó fákat: a korán megjelenő egyszerű mogyoróbarkákat, melyek arany himpört szórnak a szellő gyenge érintésére. A lombjától megfosztott erdők rideg kopárságába a somfa kénsárga virágja viszi a színt és a melegséget. Majd a mandulafák bontogatják ragyogó fehér szirmaikat, a kajszifák vöröses vesszői mintha pattogatott kukoricával volnának beszórva s mennyire megkapja lelkünket a szőlőkben imitt-amott előbukkanó, a napfényben fürdő s a világos rózsaszíntől a karminig minden színárnyalatban fellelhető virágzó őszibarackfák. A cseresznye és meggy tömötten megjelenő pompás fehér virágfüzérei mellett Hamupipőkeként hatnak egyszerűségükben a virágbaborult szilvafák, mintegy jelezve a kökénnyel való rokonágukat. Van valami előkelő úgy a színben, mint az alakban, a csoportosan megjelenő körtefa virágokban s csak a csodálat hangján szólhatunk az almafa pirosan fésülő bimbóiról!

Nincs az a díszfa vagy dísznövény, mely szépségével úgy le tudna bennünket nyugtázni, mint a virágzó gyümölcsfák, melyek egyszersmind magukba hordják a jövő gazdag ígését, a gyermeknek és felnőttek egyaránt nagy örömet jelentő magyar gyümölcsöt.

Van valami báj és kedvesség abban, ha ünnepeljük a virágokat, mely nekünk is mindannyiszor ha kaptunk, vagy adtunk csak örömet és boldogságot okozott. *Ha nekünk nincs is kimondottan „virágünnepünk“ de lélekben mi is ünnepelünk valahányszor áhitattal nézzük fáinknak erdőn-mezőn vagy kertjeinkben virágborulását.*

Matós.

— **Tanfolyamzárás.** A turkevei „Ifjú Gazdák Egyesülete“ a Gazdasági Egyesület székházában 2 hónapig tartó gazdasági tanfolyamot hallgatott a város és Mezőgazdasági Kamara élénk érdeklődése mellett. A hallgatók közül 50 legszorgalmasabb bizonyítványt is kapott és a záróünnepségeken a gazdafiúk saját szerkesztésű értekezéseket olvastak fel, melyekből kitűnt, hogy a tanfolyam alatt igen értékes és a jövő életre kiható ismeretbővítésben részesültek. Z. Szabó László mezőgazdasági iskolai igazgató és L. Szabó Imre gazdasági szaktanár, akik a tanfolyam előadói voltak, a legteljesebb megelégedésüknek adtak kifejezést a tanfolyam hallgatóinak szorgalma felett és a jövőre rendszeresíteni fogják Turkevéen az ilyen téli tanfolyamokat, melyek gazdanevelés szempontjából szinte felbeszülhetetlen értékűek. Dr. Györfly Kálmán polgármester a város vezetősége részéről, Kanta Géza kamarai előadó a Mezőgazdasági Kamara részéről hathatós támogatást ígértek a jövő tanfolyamok idejére is. Ismét eggyel több igazolás arra nézve, hogy a mezőgazdasági népiskola megfelelő szervezettségben, támogatás mellett felbecsülhetetlen mértékben szolgálhatja eredeti célkitűzéseit.

— **Pályázati hirdetés.** A Magyarországi Tanítók Eötvös-alapja a Tanítók Ferenc József Háza főiskolai internátus, a Péterfy Sándor Leányotthon és a keszthelyi Rákos István középiskolai fiúotthon kedvezményes helyeire, továbbá jutalom-, segély- és árvanvelési segélydíjaira pályázatot hirdetett, f. évi május 31 én lejáró határidővel. A pályázatok közelebbi feltételei a Néptanítók Lapja f. évi március 15-én megjelent 6. számában közzétett részletes pályázati hirdetésben olvashatók.

— **Pályázati hirdetés.** A Magyarországi Tanítók Eötvös-alapja, Eötvös József háró emlékének méltó dicsőítésére s a tanítói hivatás méltatására alkalmas költemény megírására pályázatot hirdet. Pályázhatnak tanítók, tanárok, jelígyével ellátott pályamunkával, melyben zárt borítékban a pályázó neve is melléklendő. A pályadíj 100 pengő. A pályázat határideje 1939. június 30. A pályá-

nyertes vers az Eötvös-alap tulajdonába megy át. Az Eötvös-alap fenntartja magának azt a jogot, hogy a beérkezett költemények közül az alkalmasakat 20—30 pengővel a pályázókiól megválthassa. A pályázatok a Magyarországi Tanítók Eötvös-alapja címére (Budapest, VIII. Szentkirályi utca 47. sz.) küldendők.

— **Főpénztár közleményei:** Tisztelettel értesítem az egyesületi tagokat, hogy a napokban küldött csekklapokon feltüntetett összegek a jelenlegi összes tartozást jelentik, tehát a költéségesbb külön számlakivonatot helyettesítik. Az összegek f. évi június 30-áig részletekben is fizethetők. A Horthy Miklós repülőalakra eddig befolyt 1 %-os adományok a következők: Cegléd 14 P, Monor 15 P. Egyesületünk nevében főpénztár útján: Moson 6 92, Köröstarcsa 3 13, Kisújszállás 10 56, Dunaföldvár 10 09, Szekszárd 7 52, Jászberény 12 75, Gyöngyös 10 90, Makó 14 19, Békéscsaba 13 50, Szolnok 7 95, Nyirbátor 8 30, Kiskunrozsma 3, Csongrád 9, Kiskunfélegyháza 7 36, Derecske 6 12, Kunszentmárton 6 54, Dévaványa 7 47, Szeghalom 7 86, Békés 6 30, Hajdúszoboszló 6 75, Komádi 5 30, Szeged-Felsőközpont 5 74, Mezőtúr 7 38, Gyoma 4 50, Nádudvar 7 78, Nagybajom 3 90, Abony 9 49, Berettyóújfalu 7 22, Tóváros 9, Csanádpalota 3, Székesfehérvár 13 20, Heves 8 P. A kimutatott összegeket rendeltetési helyére eljuttattam. — *Vrannay Kálmán* főpénztáros.

— **Hogyan permetezzünk a gyümölcsösben, ha eredményt akarunk elérni?** Erről ír a Növényvédelem és Kertészet legújabb száma. Cikkeket közöl még a gyümölcsfák és szőlő metszéséről, a tavaszi gyümölcsfaültetésről, a zöldség palántálásáról, az almafa-lisztharmat elleni védekezésről, a gyümölcsfák trágyázásáról, a szőlő oltásáról, a permetezőszereknek a madarakra való hatásáról, a hernyófogókötelek alkalmazásáról, a dinnye termesztéséről, stb. A dusan illusztrált, színes gyümölcsképet is közlő két szaklapból a „Növényvédelem“ kiadóhivatala (Budapest, V., Vécsey-u. 4.) egy alkalommal díjtalanul küld e lapra való hivatkozással mutatványszámot.

— **A Búvár márciusi számában** nemes Suhay Imre a világ lázas fegyverkezési versenyének eredményeit foglalja össze. Neugebauer Tibor az élő természetben megnyilatkozó fizikai törvényszerűségeket vizsgálja; Gaál István a világtörténet, a földtörténet és a csillagászat szédítő időtávlataira világít rá; Massanek Gábor tűzföldi utirajzot ad; Unger Emil egy dunai bűvárhalász izgalmas halászatáról számol be írásban és képekben; Molnár László gyümölcs- és szőlőkivitelünkkel ismert meg. Bán Márton a hangyák életéről, Wagner János gazdagon illusztrált cikke a planinai csigásbarlangot és a lueghi barlangvárat ismerteti.

Vesszősi József nyomdai műintézet
Kiskunfélegyháza, 1939—2014.